

ABRAHAM EN DE AKOESTISCHE OVERDRACHT

ATC staat voor Acoustic Transducer Company en heeft onlangs de mooie leeftijd van 50 bereikt. Dat klinkt als een borrel eind vrijdagmiddag waarbij de zeer gewaardeerde medewerker wordt getrakteerd op kamerplant met handdruk, maar niets is minder waar. ATC Audio heeft op onnavolgbare wijze haar Britse stempel gedrukt op talloze muziekproducties. De legende van de geluidsstudio is wat minder bekend in de huiskamer, iets waarin geleidelijk verandering komt. Tijd voor een terugblik én visie op de toekomst, aan de hand van een openhartig interview met Ben Lilly, geflankeerd door Head of Engineering Richard Newman.

Het klinkt zo pretentieus: Acoustic Transducer. Dat beweren alle merken van luidsprekers maar al te graag over zichzelf. Bij ATC (voluit heet het merk ATC Audio, onder muzikanten en andere kampeergasten in de studio wordt roepnaam ATC gebezigd) is het geen grootspraak. Nee, de strikt akoestische een-op-een ervaring met musici en muziek-instrumenten wordt nog steeds niet geëvenaard met luidsprekers, ook door ATC niet, maar het Britse merk komt wel héél dicht in de buurt. Hoe dicht? De lezer van HVT is bekend met Bowers & Wilkins, Dynaudio en PMC, merken die zowel in de studio als in de huiskamer furore hebben gemaakt. De drie kunnen in één adem worden genoemd met de allergrootste producties van het afgelopen tijdperk, zowel in muziek als kaskrakers van de filmindustrie. In HVT is al veel geschreven over deze merken en de reeks highlights in de drie portfolio's. ATC is iets minder bekend, en dat heeft alles te maken met de licht esoterische status achter de muren van de studio. Op de website van ATC Audio staat alles te lezen over het merk en de spin-in-het-web curriculum vitae. En geloof me, die liegen er niet om. Laat ik me beperken tot wat persoonlijke ervaringen. De Amsterdamse Studio 150 is enige tijd geleden verhuisd van de Lauriergracht 150 (vandaar de naam) naar de Bethlehemkerk in Amsterdam-Noord. Ik citeer uit een vorig HVT-verhaal over ATC: "Parkeren aan de gracht een crime, maar dat weerhoudt wereldberoemde artiesten niet om al even beroemde producties toe te vertrouwen aan de voormalige paardenstal. Verhalen te over. Die van de spilzucht van Def Leppard staat me bij. Michael Jackson over de vloer, Prince over de vloer. David Bowie komt er samples opnemen voor de Glass Spider Tour, bodyguards voor de deur." Uit eigen land mogen we er De Dijk aan toevoegen; alle bekroonde albums van de inmiddels gepensioneerde band zijn in 150 opgenomen. Van dat kaliber, dus.

ATC in Bethlehem

"Die lage ruimte aan de Lauriergracht leende zich niet optimaal om de mogelijkheden van akoestiek uit te buiten". Aldus Peter Riebeek, eigenaar en engineer. Daarin komt verandering als Studio 150 verhuist naar de Bethlehemkerk. Citaat uit hetzelfde verhaal: 'De aanblik van het brede schip in het kerkgebouw, dat nu dienst doet als opnameruimte en concertzaal, is overweldigend. De Yamaha C3-D vleugel uit de Lauriertijd is aangevuld met een grote Steinway uit de D-serie. Aan het hoge, gewelfde plafond een woud van golvende doeken om de akoestiek aan te passen. Het resultaat laat Joeri, de engineer die sinds jaar en dag de toko runt met Peter, even later horen als we de trap bestijgen naar de controleruimte. Ook hier valt de mond open. Alsof je de filmset van Star Wars bent binnengelopen, met als blikvanger ATC-luidsprekers

De eerste ATC SCM200 uitgeleverd aan de klant

in het paneel pal achter de mengtafel. Alles in Studio 150 is nu gericht op een zo natuurlijk mogelijke registratie en ATC is volgens zowel Peter als Joeri de beste keuze als het gaat om optimale weergave van de definitie waarnaar zo hard is gestreefd. Ik vraag hem om een opname van beneden opgenomen strijkers en hij komt met een recente sessie van Jonathan Jeremiah. Studio 150 is uitverkoren om de artiest plus band plus strijkers zo live mogelijk te registreren, zonder overdubs. Het ondergaan van deze ruwe versie maakt al veel duidelijk. Ik sla steil achterover van het transparante, volle, diepe maar ook genadeloze geluidsbeeld. Wat een feest.' Woorden van destijds, die jaren later niets aan impact hebben ingeboet. Heb een strijkorkest nog nooit zo gedefinieerd en met zoveel 3D mogen ervaren. Dat geldt overigens ook voor de vleugel in de

Billy Woodman sr

Billy Woodman jr

ATC SCM150 ASLT Tower

kerk. Dit zo lastig op te nemen instrument klinkt zeer overtuigend in de controleruimte. Het instrument doet veel, evenals de opnametechniek. De doeken aan het plafond leveren een perfecte verhouding tussen Steinway en de natuurlijke galm van het schip te Bethlehem. En de ATC's geven alles weer alsof het de doodnormaalste zaak van de wereld is.

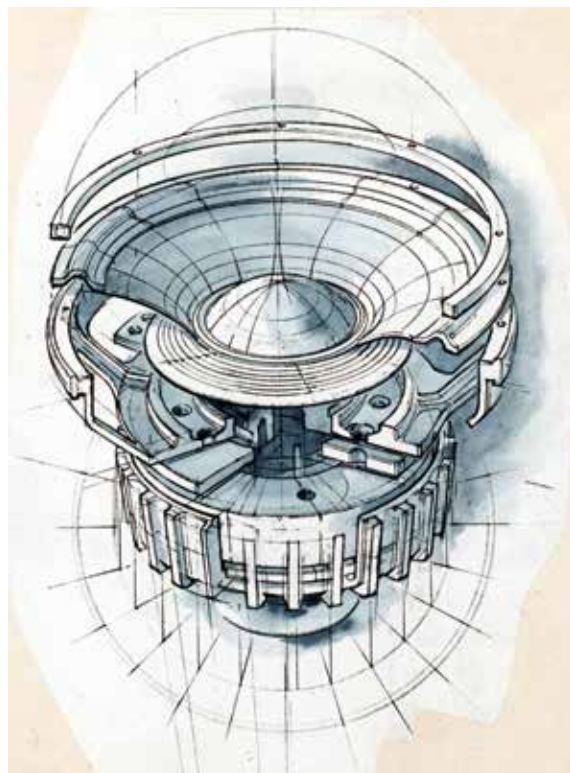
Hoorns

Dit alles sluit perfect aan bij de eerste vragen voor Ben Lilly. Gezien het begin van ATC, medio jaren zeventig, en het directe succes, suggereer ik dat dit te maken zou kunnen hebben met de veranderingen in zowel muziekstijlen als de vereisten in de studio. De wereld heeft in geluidsbeeld zojuist een nieuwe standaard gekregen met 'Dark Side of the Moon' van Pink Floyd, Queen maakt furor. 'Killer Queen' veroorzaakt een aardverschuiving, gevolgd door sublieme albums en het onuitroeibare 'Bohemian Rhapsody'. Supertramp verovert tienerharten. Maar Ben Lilly spreekt dit alles tegen. "De eerste drivers zijn door oprichter Billy Woodman ontwikkeld uit onvrede met de klank van de vleugel via luidsprekers. Vooral het gebruik van de hoorn als driver stond hem tegen. Die onvrede komt vooral uit de jazz-hoek." Zonder namen te noemen, refereert Ben waarschijnlijk vooral aan de populariteit van JBL, het merk-met-de-hoorns dat zo gewild was in

hardrock en andere stijlen met stevige bas, kreunende Hammonds en scheurende gitaren. De JBL 4310 behoorde destijds ook tot het meubilair van Studio 150, aangedreven door externe Bryston versterkers. "De eerste taak was om een mid-driver te ontwikkelen die de hoorn kon vervangen en een veel natuurlijker beeld weergeven." Dat laatste bleek een schot in de roos; ATC werd in korte tijd met open armen ontvangen, met name in de hoek waar veel met akoestische instrumenten werd gewerkt, zoals de jazz. Een belangrijke rol voor de natuurlijke weergave is ook weggelegd voor de bijzondere ophanging van de tweeter. Ben en Richard hebben dit destijds toegelicht in Studio 150 ("dat is toch die kerk waarin ook concerten worden gegeven?") en wordt onderstreept door Ulmt van der Linden, grote baas bij Helios Pro Audio Solutions, importeur van de legendarische luidsprekers. ATC is inmiddels ook doorgedrongen tot de wereldsterren die zich niet strikt met akoestische instrumenten bezighouden. De namen Mark Knopfler, Diana Krall, Roger Waters en Beck vallen. Zij kozen allen voor ATC in de studio. 'Veel studio engineers beschouwen ATC als de Holy Grail' en: 'Beleef muziek zoals de makers het bedoeld hebben.' Het zijn enkele quotes van het merk, te lezen in advertenties van en over de merken. Maar ze worden door Peter en Joeri, kenners van het eerste uur, volledig beaamd.

Actief

De huidige tijd wordt gedomineerd door geluidsbronnen uit een doosje, zoals de synthesizer. Vaak digitaal, maar bij de liefhebber, zowel jong als oud, staan de analoge legendes van Moog, Oberheim, Korg en Roland bovenaan de verlanglijst. Laten we de elektrische piano's van Wurlitzer en Fender (Rhodes) ook niet vergeten. En van Roland zijn de analoge drumcomputers nog steeds 'hot', gewild en onbetaalbaar. Al deze hits werden in de jaren zeventig veel gebruikt en zijn onmisbaar in zo ongeveer alle stijlen van dance-producties, ook in de huidige tijd. "Er is natuurlijk geen ontkomen aan, en de moderne producers willen het karakter van die keyboards exact terug horen in hun producties", aldus Ben Lilly, met verbale instemming van Richard Newman. Een van de ijzersterke troeven van ATC is dat de weergave van al die elektronica ook al zo griezelig perfect is, iets dat wereldwijd bij recensenten van zowel pro-audio als hifi-apparatuur keer op keer naar voren komt. Luidsprekers in de studio zijn tegenwoordig vrijwel zonder uitzondering actief, dus met een ingebouwde (eind)versterker. ATC is de carrière begonnen in de studio en vormt geen uitzondering op de regel. Hoe zit het dan met de hifi-toepassingen? "We volgen in die zin trends en maken voor hifi tevens passieve luidsprekers. Dat heeft ook te maken met de geschiedenis van hifi. Gebruikers willen nu eenmaal een stereo set-up, waar een torentje apparatuur met versterkers bij hoort." Toch werd ervoor gekozen om op de laatste High End München een nieuwe actieve monitor te presenteren. "De huidige tijd laat zien, mede door de moderne life-

12 inch Driver illustration

style, dat alles-in-één units in opmars zijn, en daar passen actieve luidsprekers natuurlijk perfect bij. Bovendien, het is onze opvatting dat de 'match' met de ingebouwde versterker beter klinkt. Als Bowers & Wilkins actief zou zijn, dan zou het merk beter presteren, naar onze mening."

ATC's beroemde middentoner

Studio, huiskamer en toekomst

De merken die in beide toepassingen, pro-audio én hifi, furore hebben gemaakt, hanteren voor deze disciplines wat andere principes en technieken. Hoe zit dat bij ATC? “In technische zin zijn onze luidsprekers voor beide doeleinden hetzelfde en hebben we ook exact dezelfde doelstelling: een zo natuurlijk mogelijke weergave, ongekleurd en met zoveel mogelijk dynamiek. De verschillen zijn eigenlijk alleen cosmetisch. De huiskamer vraagt om een andere styling, een andere vorm, een andere afwerking, maar dat is het ook. We doen geen concessies aan de kracht van ATC, het kleurloze, het streven naar het gevoel dat de artiest in de ruimte staat, of dat nu de huiskamer is of de studio. In de laatste ruimte speelt het model en de toepassing een grote rol, naast het budget natuurlijk. Het verschil in toepassing heeft ook te maken met het verschil tussen near-field en grote monitor.” Opmerkelijk, in dit verband: in Studio 150 géén near-fields. Het werken op de grote jongens is blijkbaar afdoende. Heb er speciaal naar gevraagd en dat laatste werd benadrukt

ATC SCM150 ASL Classic

ATC's beroemde middentoner

door Peter en Joeri. Ben dit nog nooit tegengekomen in de grote studio's. Het tekent de enorme kracht en veelzijdigheid van ATC, het tekent ook de eigenzinnigheid van het merk. Op de vraag wat ATC Audio onderscheidt van de concurrentie en met name de andere merken die in beide sectoren actief zijn, zoals Bowers & Wilkins, Dynaudio en PMC volgen een zowel verwacht als onverwacht antwoord: “Onze kracht is de natuurlijke weergave.” En het tweede aspect: “Wij houden ons eigenlijk niet bezig met wat andere merken doen, gaan gewoon onze eigen gang.” En de toekomst, ook met betrekking tot de opmars van car-hifi? “De toepassing in de auto is niet ons doel, dat zien we niet als de toekomst voor ATC.” Wat dan wel, in de komende halve eeuw? “We zullen ons richten op verdere perfectie van de componenten, voor nog meer detail en dynamiek.” ATC heeft een enorme reputatie, in alle grote studio's en bij ondergetekende, in beide werelden. De verwachtingen zijn en blijven dan ook hooggespannen. De toekomst van een legende. De zon aan de horizon schijnt als nooit tevoren.

Meer informatie op de website van de importeur www.helios-online.nl